

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

nøglehullet

NR. 3 1993

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Gennem årene har LAFAK ved flere lejligheder arrangeret udstillinger med især gamle fotografier, og vi har oplevet en stor interesse og berettiget opmærksomhed. Disse plancher er en del af en udstilling fra feb. 1982 i Sparekassen på MD Madsensvej. Det lokalhistoriske arbejde i Allerød Kommune kom for alvor til verden for 15 år siden, og i anledning af konfirmationsalderen benytter vi lejligheden til at beskæftige os lidt med vores egen historie her i LAFAKs medlemsblad.

PROGRAMMET

TORSDAG den 21.OKTOBER kl. 19.30 på HOVEDBIBLIOTEKET :

FREDERIK OG SOPHIE - Christian IV's forældre.

SVEND ESBECH, stadsbibliotekar i Frederiksberg og lokalhistoriker i Ølstykke fortæller om Frederik II og Sophie og deres tilknytning til Nordsjælland. Et hvert barn kender Chr. IV, men i realiteten var hans far, Fr.II, en langt bedre konge, som efterlod et land, der aldrig havde været så rigt før og som aldrig senere blev så rigt igen. Efter Frederik II's død udviklede Sophie sig til et finansgeni, og ved sin død var hun måske Europas rigeste person.

TIRSDAG den 23.NOVEMBER kl. 19.30 på HOVEDBIBLIOTEKET :

LIVET I LYNGE OG UGGELØSE SOGNE SET FRA PRÆSTEGÅRDEN.

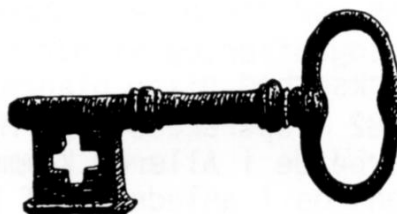
Sognepræsten i Lyng og Uggeløse siden 1970, H.C.BANG-RASMUSSEN, fortæller løst og fast om livet i sognene.

ÅBENT HUS : BESTIL TID OG FÅ EN BEDRE BETJENING.

Efter mange år med faste ÅBENT HUS-arrangementer alle "første onsdage" i vintermånederne, indfører vi nu en anden - og synes vi - bedre ordning :

Fra OKTOBER '93 vil der være åbent i arkivet første ONSDAG og TORS-DAG fra kl. 19.30 i vintermånederne, HVIS man ringer senest samme dag inden kl. 13.00.

På denne måde får man to dage at vælge imellem, og arkivvagten kan finde materiale frem, så det ligger parat, når man kommer.

LAFAK I KONFIRMATIONSALDEREN

Den 13. sept. 1978 blev der på Engholmskolen afholdt en stiftende generalforsamling for Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune.

Det er 15 år siden, og selvom vi ikke fejrer stort jubilæum, kan der være grund til at stoppe op og se på vor egen historie.

Forud for foreningsdannelsen lå et halvt års forarbejde, hvor en gruppe interesserede, tilfældigt selvvalgte og i historisk sammenhæng ret unge borgere fra Blovstrød, Lillerød og Lyngby, havde dannet en arbejdsgruppe.

I 1970'erne blev lokalhistorie en slags folkebevægelse, og rundt om i landet opstod mange historiske, lokalhistoriske eller bevaringsforeninger - helt tydeligt i erkendelse af den altædende byudvikling og de dermed forsvundne miljøer.

I Allerød kommune, der var en nysamlet storkommune uden særlig udviklet fællesfølelse, startede det måske med Ove Rasmussens lille grønne bog om Fortiden i Blovstrød fra 1972. I hvert fald kom man i Lillerød i tanke om den foredragsrække en tidligere kommunesekretær havde holdt om det gamle Lille-

rød og som havde været udgivet i den lokale avis ti år tidligere.

Med ønsket om også at have en Lillerød- og Lyngbybog samlede et oplysningsforbund en studiegruppe om lokalhistorie.

Der kom nu ikke andet ud af det end en deltagerliste og en ubrugelig version af Lillerød-historien, optrykt som bogsats i Allerød Posten, 1974. Men lokalhistorien fik fornyet interesse, som førte til en anden aftenskole-studiegruppe og en frisk opfordring fra en purung AOF-skoleleder om et møde på biblioteket om sagen. Typisk for Geert Egger nedsattes samme aften en arbejdsgruppe med det formål at forberede dannelsen af en forening.

På det tidspunkt kørte LAFA (arkivsammenslutningen i amtet) en fælles indsamlingskampagne "Billedstormen" for at sikre billeder fra gamle dage.

I Allerød indkom 28 fotos til bibliotekaren i mangel af et arkiv, og arbejdsgruppen fik samme aften den sølle samling, der sammen med Lillerød-foredragsets fotos fra kommunen kom til at udgøre grundstammen i det kommende arkiv.

Og nu kom der gang i sagerne: Den selvbestaltede gruppe besluttede sig for et foreningsdrevet arkiv, for ingen havde tillid til bibliotek eller kommune; derfor vores lange sammen-satte navn.

Til gengæld var der overalt velvilje: Allerød var en af de sidste kommuner i amtet uden arkiv, og man så gerne privat initiativ til lokalhistorisk arbej-

Lokale i FH-villaen

de. Man fandt efter flere positive forsøg frem til lokaler på 1.salen af den tidligere fabrikantvilla ved Fritz Hansens møbelfabrik.

Meget rimeligt valgtes arbejdsgruppen som første bestyrelse for at kunne fortsætte det der var startet.

STARTEN I FH-VILLAEN

De første år gik med at indrette arkivet - både sagligt og helt fysisk med istandsættelser og møblering.

Vi brugte mange kræfter på at etablere et helt nødvendigt tillidsforhold til befolkningen i alle dele af kommunen.

Arkivmaterialet strømmede ind, noget til foræring, resten til affotografering. Der blev holdt mange lysbilledforedrag, lavet plancheudstillinger og skrevet lokalhistoriske artikler.

Foreningslivet fandt den form,

vi stadig bruger: foredragsaftener, Åbent hus og sommerudflugter.

Vi valgte at tale de truede miljøer og bygningers sag i kommuneplan-debat og lokalplaner og fór måske lidt hårdt frem med mange avisindlæg og kommentarer om de åbenbare bevaringsinteresser.

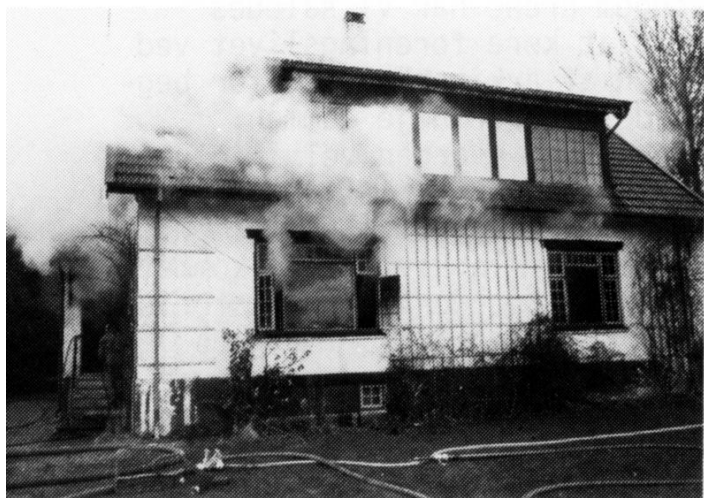
FH-villaen istandsættes, januar 1979.

Arbejdet i arkivet blev fra starten udført af frivillige, der mødtes faste ugedage om aftenen for at arkivere, journalføre eller sortere det indkomne. På et tidspunkt blev der mulighed for at ansætte en langtidsledig bibliotekar på halvtid, og fra da af blev det muligt at gøre arkivarbejdet mere professionelt.

Vi kunne holde arkivet åbent i dagtimerne, være opsøgende om dagen og nå betydeligt mere. Kommunen påskønnede åbenbart Marianne Schäfers arkivarbejde og forlængede hendes periode endnu nogle år udover hendes jobtilbud.

Ved arkivarskiftet i 1986 gik man med til en fast ansættelse i kommunen, men med udlån af arkivaren til arkivet 20 timer om ugen; en ordning, der nu er afløst af et kommunalt for-
eningstilskud så stort, at det rummer arkivlederens løn.

De første lokaler var som nævnt en gammel villa, hvor lokalerne var delt med en anden lokal for-
ening, der mest spillede banko med Walkie-talkie'er. Bekendt-

Da FH-villaen blev brandskadet maj 1985

Medlemsudflugt til Lynges kirke 1984

skabet endte med en brand, der blev slukket i sidste øjeblik, men som ødelagde hele huset. Vi kan stadig finde røgsværtede papirer i arkivet fra den skrækelige forårsdag i 1985, hvor arkivet og samlingerne var meget tæt på at gå op i røg. Arkivet måtte evakueres og henlås næsten et år i flyttekasser i bibliotekskælderen, hvorfor aktivitetsniveauet gik meget ned. Man lånte os lokaler på bibliotekets 2. sal, så arbejdet kunne fortsættes, bl.a. udstilling og bogudgivelse i anledning af Lynges 900-årsjubelæum.

FLYTNING

I 1986 stillede Allerød kommune travillaen på Frederiksbørvej til rådighed, og det lykkedes

at skaffe midler til nogle brandsikre arkivskabe. Ironisk nok kan man jo beskrive arkivhuset som et af byens mindst bevaringsværdige og mest brandfarlige huse, men i øvrigt vel-fungerende.

Hvornår arkivet kan flyttes til Kirkehavegårds hovedbygning afhænger af de nuværende brugere, politiets fremtidsplaner, men alt tyder på denne, synes vi, glimrende placering i det fremtidige kulturelle samlingssted.

PROFESSIONELT ARKIV

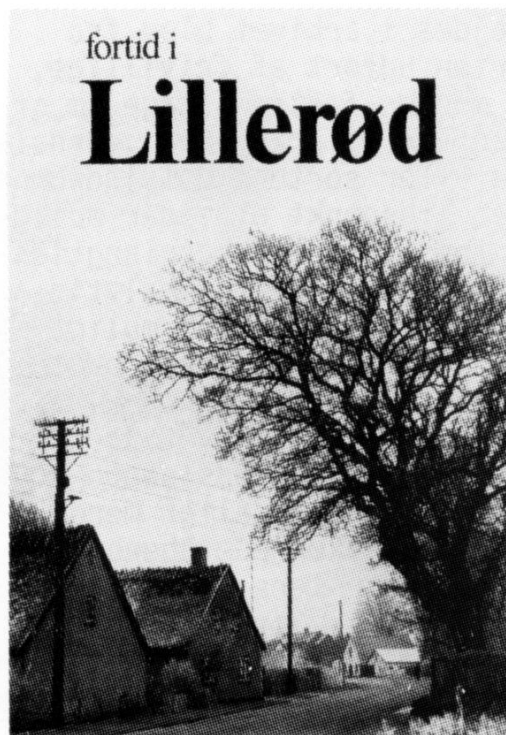
De seneste års arbejdsro har været præget af effektivitet og meget professionelt arkivarbejde.

En gruppe frivillige fordeler sig gennem ugedagene, hvor arkivleder Birthe Skovholm leder arkiveringsarbejdet.

Der bliver brugt mange arbejdstimer og stemningen i arkivhuset summer af ivrighed og historisk engagement. Unægtelig en helt anden aktivitet end dengang, bestyrelsen selv gik og pillede ved sagerne i FH-villaen.

Midt i det gode samarbejde om kommunens sognearkiver - som nu er en del af det lokalhistoriske arkiv - oplevede vi en forvirret periode, hvor nogle politikere - vel af uvidenhed anbefalede at bortspare arkivets tilskud - og dermed at lukke butikken. Det er rart at vide, at gode argumenter og oplysninger om arkivverdenen kunne redde os udenom katastrofen.

Udtil har LAFAK gennem årene tit markeret sig; formidlet vores egns historie fordi vi har

Lillerød-bogen

noget på hjertet, fordi vi har fundet det vigtigt at gå ind i debatten med vores ekspertise når vores egn skal ændres eller bevares. I nogen grad er vi blevet respekteret for det, og om vi har haft held som bogudgivere er svært at sige. Efter evne og mod har vi udgivet 3-4 småbøger - og dette blad til medlemmerne.

Gennem årene har vi således søgt at køre foreningslivet ved siden af arkivarbejdet, for begge dele hører nøje sammen. Men uanset hvordan velvilje og opbakning vil være fremover, ved vi, at der altid vil være behov for et lokalarkiv, vi er kommet for at blive den kulturhistoriske institution i vort område som en del af et landsdækkende net, og arbejdet kan naturligvis aldrig afsluttes, så vi bliver ved.

Ole Høegh Post

UD AT SE - MED FRITZ HANSEN

Alle nye IC3-tog bliver døbt i hver sin udvalgte kommune og bliver opkaldt efter en afdød person, der har haft stor betydning for netop dette sted. Den 22. maj i år blev der døbt otte nye IC3-tog, hvoraf ét blev navngivet i Birkerød og ét i Allerød.

Birkerød havde valgt at opkalde sit tog efter præsten Henrik Gerner (frihedskæmper under Svenskekrigene), mens Allerøds valg meget naturligt faldt på Fritz Hansen.

I hver togstamme findes en plade med en levnedsskildring af den person, toget er opkaldt efter, som en slags begrundelse for, at netop han eller hun er valgt.

Fritz Hansen på Allerød station

Borgmesterord ved præsentationen

Lokalhistorisk Arkiv blev bedt om at lave Fritz Hansens levnedsskildring, og den lyder som følger:

"Fritz Hansen (1902-1987)
"Den unge" Fritz Hansen blev født den 17.4.1902 i Brøstes Gård på Christianshavn. Han blev

Den første Fritz Hansen

opkaldt efter sin farfar, FRITZ HANSEN, der var grundlægger af det senere verdenskendte møbelfirma af samme navn.

I 1907 flyttede familien til Lillerød, hvor man allerede i 1896 havde startet et savværk, der leverede træ til møbelfabrikken på Christianshavn.

Som dreng i Lillerød stiftede FRITZ HANSEN bekendtskab med spejderbevægelsen, og han var en af initiativtagerne til 1. Lillerød Trop, der startede allerede i 1912 som en af de første troppe i Danmark. Allerede som seksten-årig blev FRITZ HANSEN tropsfører i Lillerød, og senere blev han divisionschef for Frederiksborg Division.

FRITZ HANSEN var den sidste her i landet, der blev udlært alene som stolemager. Han blev udlært i København og fortsatte sin uddannelse i Tyskland og Frankrig.

Hans far CHR. E. HANSEN overtog møbelfirmaet i 1902, og i 1928

Chr. E. Hansen

trådte FRITZ og broderen SØREN HANSEN ind i familieforetagenet, hvor de i 1933 blev faderens kompagnoner.

FRITZ HANSEN blev chef for møbelfabrikken, mens broderen tog sig af administrationen og udstillingen.

FRITZ HANSEN revolutionerede dansk møbeldesign, da han fik datidens førende arkitekter til at tegne møbler for sig.

Han introducerede Hans J. Wegners "kinastol" i 1934 og "kirkestolen" i 1936, men det var først i 1951, at fabrikkens navn for alvor blev slået fast med Arne Jacobsens formpressede stol med sæde og ryg ud i ét. Stolen var lavet af lamineret træ, og fabrikken udviklede en speciel teknik til fremstillingen, hvorved finérlagene blev formet og limet samtidig.

Stolen har været en af virksomhedens populære produkter, og den fremstilles stadig i flere variationer.

Andre kendte arkitekter, som i

tidens løb har tegnet møbler til FRITZ HANSENS Eftf. er Kaare Klint, Jørn Utzon, Børge Mogensen, Piet Hein og mange flere.

Fritz Hansen

FRITZ HANSEN var aktiv i firmaet, indtil det blev solgt i 1979.

Han var medlem af Lillerød sogneråd fra 1932 til 1942, formand for Frederiksborg Amts Sparekasse og besad flere tillidsposter indenfor træindustriens arbejdsgiversammenslutninger. Han døde 85 år gammel den 20.6.1987."

"Fritz Hansen"-togstammen indgår i den almindelige rotation, hvilket betyder, at den i løbet af ca. 70 dage har kørt på alle IC3-linier i Danmark.

Prøv at kigge efter næste gang I kører med IC3-tog - måske er det nr. 5274 - FRITZ HANSEN!

Birthe Skovholm

Arkivet har lige modtaget dette billede, primitivt malet på en papplade af en ukendt maler. Kunsten i maleriet er til at overse, men gården ligner givetvis som den så ud i 1920'erne. Kun burde laden til højre ifgl kendere have været af rødmalet træ - men ofte kaldede man faktisk træbygninger, så måske så den sådan ud.. Gården blev nedrevet i 1974 for at give plads til et plejehjem, og det eneste, der i dag er levnet, er resterne af søen i forgrunden og det høje træ bag gården, som iøvrigt har lagt navn til både skole, plejehjem - og nu en ny kirke. Gårdens navn? - Engholm selvfølgelig

KÆRLIGHED - ELLER HVAD ?

I vort samfund er ægteskabet baseret på et gensidigt følelsesengagement. Vi mener, det er det rette grundlag og ser vel med en vis nedlædethed på andre samfund, hvor ægteskaber arrangeres af familien. Min læsning i Lillerød kirkebøger fra 1739 til ca. 1850 har vist mig, at ægteskabet også i nævnte periode hos os først og fremmest var et praktisk arrangement, et arbejdsfællesskab, hvor mand og kone var lige nødvendige. Husker man det, bliver man ikke lettere chokeret over at se, at en ægtefælle er næppe begravet, før den tilbageblevne indgår nyt ægteskab, ofte inden en måned eller to. Det kan vist ikke være dikteret af de store og stærke følelser i almindelighed. Ægteskabets andet hovedformål var at få børn, som kunne føre slægten videre og desuden være med til at sikre forældrenes alderdom. Børnedødeligheden var meget høj i 1700-tallet, og tilsvarende gennemsnitslevealderen ret lav, 40-50 år vil jeg antage. Disse faktorer fører til en forbavsende hurtig omsætning - om man kan tillade sig udtrykket - af koner og mænd og dermed også af fæstere, og senere ejere - af gårdene. Det betød igen, at færre bondesønner endte som husmænd, især hvis de

ikke så så nøje på konens alder og udseende. Det samme valg forelå vist ikke for pigerne. Jeg vil tage et par eksempler fra Lillerød kirkebøger, som belyser disse forhold.

Fra gården Gravensten:

1745 gifter Simon Nielsen sig. Han er ca 30 år og hans kone er omkring 10 år yngre. De får fra 1746-1762 10 børn, hvoraf kun 2 bliver voksne. I juli 1762 dør

konen i barselseng med sit 10. barn, 37 år gammel.

2 måneder senere giftede Simon Nielsen sig med Anna Hansdatter på omkring 16 år. Da han var over 50, kunne han næsten være hendes bedstefar. De fik 9 børn, hvoraf 3 blev voksne. April 1781 dør Simon Nielsen godt 65 år gammel. Tilbage sidder enken midt i trediveerne med et par børn.

Takket være et fæstebrev fandt jeg løsningen. Der står, at da Jens Pedersen fra Vassingerød er villig til at gifte sig med enken, får han fæstet på gården. Da han er ca. 30, ser det ikke værst ud for de 2 parter. De blev trolovede i december 1781. I dette ægteskab fødte Anna 3 gange. Den ene gang fik hun trillinger, som alle døde. Kun en datter blev voksen og blev et godt gifte, da der fulgte en gård med hende.

Et andet eksempel er fra Rønneholtgård. Fæsteren døde fra en ret stor familie i 1789. Hans ældste datter Maren på 22 blev så omgående trolovet med en bondesøn fra Herlev, Hans Larsen. Han var midt i 30'erne. De fik 2 børn, af hvilke det ene kun blev et par år. Hans Larsen døde tidligt, 1. marts 1799 og allerede den 24. marts blev vor Maren på 32 trolovet med en søn af fogden i Lillerød (27 år). De fik 5 børn, før manden døde d. 17. december 1809. Maren er hurtig igen - eller måske er det andre på hendes vegne. I hvert fald, der lyses til ægteskab for Maren og Christopher Davidsen d. 14.

januar 1810. Da er Maren 43 år og Christopher 29 år.

De får ingen børn, men må klare sig med Marens 4 fra sidste ægte skab. Maren dør 1823 - mæt af ægteskaber må man vel tro. Men nu får hendes efterladte mand på 44 år sin chance. Han gifter hurtigt med en ung pige på 23 år og får sin egen børneflokk på 5 fra 1824-1830.

For en ordens skyld må men vel gøre opmærksom på, at ægteskabskarusellen på Rønneholtgård ikke er færdig.

Christopher Davidsen dør 1839, 58 år gammel. Hans enke klarer sig til 1842, da hun gifter sig med en pæn bondesøn fra Slagslunde, der er en halv snes år yngre. Dermed falder tingene til ro. De to holder sammen, til de dør 25-30 år senere.

Desværre kan man ikke spørge datidens mennsker, om de var lykkelige. Sandsynligvis har de været ligeså lykkelige/ulykkelige, som folk i dag, da de havde helt andre forventninger til livet og helt andre normer end os. Men de må have haft masser at snakke om i det lille samfund, som Lillerød var, når nogen var syge eller døende.

Karen Andersen

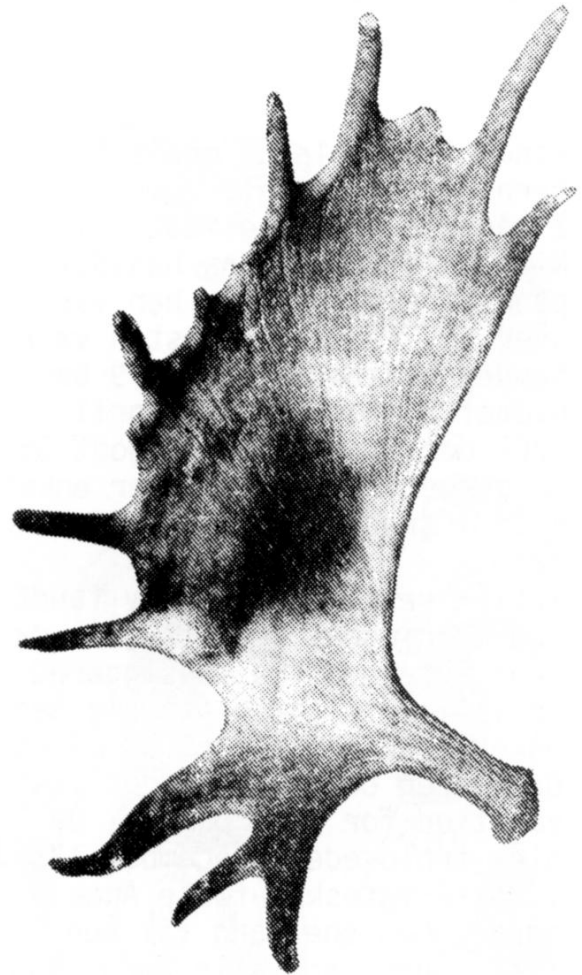
ALLERØDTIDEN ER FLYTTET!

Hvis Allerød-tiden er flyttet, bør vi i Allerød vel vide det? Problemet er så at forstå fuglenes sprog eller rettere hvad de lærde siger. Vi er henvist til formidlere.

I "Bræen" af Johs. V. Jensen hvirvles vi gennem årtusinder, samtidig med at vi sættes til at genopleve underet ved at finde ilden. Men helst vil vi vide på videnskabelig vis, hvordan istiden var, ikke kun ved fantasiprodukter.

Om Allerød-tiden har vi så fået at vide, at det var et ophold i istiden på ca. 800 år for ca. 11.000 år siden. Hvem andre end videnskabsmænd siger sådanne årstal noget? Men man synes, det bliver noget mere anskueligt, når selve de opdagelser, der ligger bag angivelsen af år, får kød og blod.

Det var to danske forskere, geologen Milthers og palæontologen (og forretningsmand!) Hartz, som i begyndelsen af dette århundrede i en lergrav tilhørende Allerød Teglværk, fandt de lag, som gav navn til Allerød-tiden. Og det er da til at forstå, at man går ud og graver i jorden og ser på lagserier. Allerede for tredive år siden hørte jeg om planerne om at udtage boreprøver af den grønland-

Elgtak fra Allerød teglværksgrav

ske indlandsis for at kunne fastlægge isens "fortid". Det var hørt og glemt igen, til jeg i avisen læser, at i 1992 afsluttedes forsåvidt den rent fysiske del af projektet, idet den hidtil længste "ispind" på 3029 meter er halet op og lagt på køl.

Grunden til, at jeg opdager det, ja, det er en artikel i den svenske Dagens Nyheter, som i april dette år fortæller om nogle af de resultater, som forskerne uddrager af ispinden. Hvor man før har troet, at overgangene mellem de forskellige perioder gik meget langsomt, er konklusionen udfra ispindens lagdelinger, at forandringerne er sket over få år. Så måske anede Johs. V. Jensen mere end den træge læser turde tro?

Som årringene i et træ kan fortælle om årets gang, således fortæller lagene i isen også deres historie.

At disse opdagelser kan blive til dagens nyheder skyldes jo, at det kan jage en skræk i os allesammen, hvis en ny istid eller blot væsentlige klimaforandringer iøvrigt kan ske indenfor 3-5 år.

Kendsgerningen er altså, at amerikanske forskere har målt årslagenes tykkelse i ispinden, og her har kunnet konstatere, at aflejringerne i to tilfælde pludselig blev fordoblet i tykkelse, fra én centimeter til to centimeter pr. år. Dette skyldtes varmebølger, som satte ind ved istidens afslutning. Det ene af disse skift er det, vi kalder Allerød-tiden.

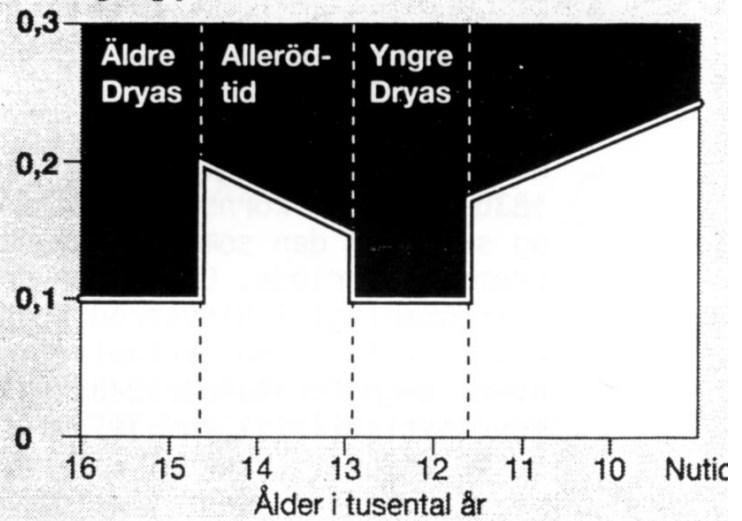
Måske lyder det som en selvmodsigtelse, at ismasserne blev tykkere, når det blev varmere. Men forklaringen er, at nok mindskedes ismasserne totalt set i omfang, men med varmen tiltog årsnedbøren, og følgen blev kraftigere snefald og altså tykkere årsis. I tidsskriftet "Naturens Verden" nr. 10 fra 1992 er der en artikel om emnet, der fortæller meget om selve boreprocessen. Her er klimaskiftet dog vurderet til at ske over 50 år. Dagens nyhed er altså ikke det hurtige skift i klima. Men en anden konsekvens af denne nøjagtige fastlæggelse af istiden år for år er altså, at man med større præcision end hidtil har kunnet fastlægge Allerød-tidens placering.

Som det fremgår af den grafiske fremstilling, som vi har lånt

Istidens slut

Grønlandsisen avsløjer hur senaste istiden tog slut, i två snabba steg. Den årliga avlagringen av snö och is fördubblades plötsligt för 14 700 och 11 600 år sedan när nederbörden ökade därför att klimatet blev mildare.

Isavlagring per år i meter

DNgrafik: FRANK LERJEGÅRD

fra Dagens Nyheter, rykker Allerød-tidens begyndelse nogle tusinde år bagud. Hvis vi skal tro grafikken, starter Allerød-tiden (for tiden) for ca. 14.500 år siden og varer 15-1600 år, altså dobbelt så længe som vi hidtil har regnet med.

Såvidt jeg forstår, er det langt fra afklaret, HVORFOR der skete de hurtige klimaforandringer.

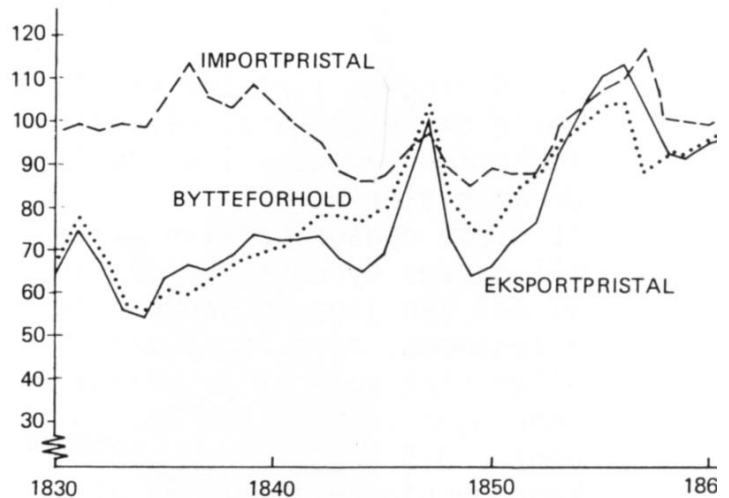
Så jeg vil på dette sted, end ikke vove mig ud i et referat af disse teorier, men blot henvise den interesserede til tidsskriftet "Nature", vol. 362 fra 8.4. 1993 p. 495 og p. 527.

Per-Olof Johansson

DET DAGLIGE BRØD

Historiebøgerne kalder tiden 1830-1870 for kornsalgssperioden og skildrer den som en national fremgangsperiode. Derfor er det ejendommeligt i Blovstrød sogns arkiv at finde en skrivelse, hvori sogneforstanderskabet tager initiativ til en hjælpeforanstaltning til fordel for "Arbejds-Klassen" såsom indsiddere og jordløse husmænd, der "paa Grund af den høie Pris" ikke har råd til at købe "Livets første Fornødenheds Artikel nemlig Brødet". Forstanderskabet ønskede bestemt ikke at dræne sognets kasser; man ville ved en fordelagtig udlandshandel og ved de jordbesiddendes hjælp fremskaffe brød eller mel til en lavere pris.

At småfolk sulter i opgangstider - der tales ikke om dem, der nyder fattighjælp - skyldes markedskræfterne. I perioden 1830-1860 steg landbrugsproduktionen med 60-70%, men værdien blev mere end fordoblet. Forklaringen herpå skal søges i forbedrede produktionsforhold i det danske landbrug, navnlig kornrensningen forbedredes. Afsætningsforholdene ændredes, fordi Englands kornproduktion ikke kunne holde trit med befolkningstilvæksten. Så her var et stort nyt marked, og dansk landbrug kunne afsætte mere, end det kunne producere. Resultatet var prisernes himmelflugt.

Kilde: Svend Aage Hansen: *Økonomisk vækst i Danmark I* (1972).

Blovstrød sogneforstanderskabs forhandlingsprotokol:

"1847. Mai 21de afholdtes et extraordinært Sogneforstanderskabsmøde i Anledning af de høie Priser." Det besluttes at udsende en bekendtgørelse om, hvordan man vil klare dyrtidsproblemet:

"Sogneforstanderskabet for Blovstrød Sogn har i et Møde den 21de dennes paa Grund af den høie Pris paa Brød, ikke allene taget den Bestemmelse med Indkjøb i større Partier af russisk Rug eller Rugmel at tilveiebringe en Billigere Pris paa denne Livets nødvendigste Artikel end den nuværende. Saaledes har man allerede Tilbud om Leverance af russisk Rugmel (til 5 Rbd. 5 Sk. pr. Sæk) saasnart Skib dermed ankommer som meget snart kan ventes, i hvilken Anledning de jordløse Huusmænd og Indsiddere der ønsker at benytte Sogneforstanderskabets Medvirkning i bemeldte Retning ville lade dem tegne inden 8 Dage hos de respective Sogneforstandere om hvormeget Rug eller Rugmeel de til indeværende Høst intræder, kan be-

Da det nu søer pagti for visn dolog Læremænd
dit iol til det Sæt iow Læret vis det hvor mul

den 13 Mai 1847 Ole Poulsen

høve og vil paa den Maade have til Sig og Familiens Underhold, for at man derefter kan Bestemme Indkjøbets Størrelse, og vil da Sogneforstanderskabet sætte sig en Ære i at faae anskaffet Varen til saa billig Pris som mulig uden at kunne Love eller Beskrive hvilken, dog troer man ei den skal overstige 5 Rbd. 5 Sk. pr. Sæk. Som Brugere har igjen at godtgjøre Sogneforstanderskabet efterhaanden de afhenter dette men Sogneforstanderskabet haaber tillige ved frivillige Bidrag af Sognets Jordbrugere og andre der interesserer dem for denne Sag, at kunne give de mest trængende af "Arbeids-Klassen, der ei directe hører under Fattigvæsenets Forsørgelse men under nuværende Kunjuncturer ere trængende til denne Medborger Hjelp, at kunne forskaffe dem endnu en yderligere Nedsættelse paa Brødets Pris end forhen omtalt, saaledes venter man at kunne udele en betydelig Deel Rugmeel til 4 Rbd. pr. Sæk, hvorfor enhver der troer sig qualificeret til denne Hjelp ligeledes inden 4de Dagen ville melde sig hos de respective Sogneforstandere,

hvorefter det nærmere skal komme under Overveielse, hvormange der kan komme i Betragtning til denne Hjelp og hvormeget enhver deraf kan erholde.

Hvilket hermed Bekjendtgøres til fornøden Efterretning.

Blovstrød Sogneforstanderskab den 23. Mai 1847.

Paa Sogneforstanderskabets Vegne

Schrøder"

De høje brødpriser ramte alle jordløse småfolk sådan som det fremgår af et brev fra en skomager til en af sogneforstanderne. Skomagerens situation er desperat, så selv om han åbenbart ikke beskæftiger sig med pen og blæk til daglig, må han udsende et nødråb:

"Da ieg nu er nødsagen til at henvende mig til dig og Sogne Raadet, da det ikke er af mangel paa Arbejde men afmangel paa matrialer der for saa beder ieg di O. Povelsen da du kender io best min stilling i denne dyretid saa at de penger som ieg skulde kiøbe lærer (læder) for er fortært (fortæret) til Brød saa ieg ikke kan befordre

Arbejdet til at for tjene (fortjene) til livets ophold men jeg beder om Sogne Raadet ikke var af den godhed og ialp (hjælp) mig med et Forskud til materialer enten til laans eller af godhed for disse besværlige dyretider vis ikke daser (da ser) jeg mig nødsagen at henvende mig til Sognens Fattig væsen da jeg haver 6 Børen voraf den Ælte er 12 Aar.

Usserød den 10 Mai 1847

Jens Jørgensen Skomager"

Bagpå anmodningen fra skomageren har Ole Poulsen tilføjet: "da det er saa fagti (fattigt) for disse følg Beder de om Lit iæl (hjælp) til at sæte iar Bættet (i arbejdet) vis det var muli.

den 13 Mai 1847 Ole Poulsen."

Max Jakobsen og Per Jørgensen

ARKIVNYT

DE SIDSTE SOGNEKOMMUNALE ARKIVALIER PÅ FJERNARKIV

Nu er den sidste portion af de gamle sognekommunale arkivalier fra før 1970 fundet frem i rådhusets arkiv og er klar til at blive flyttet til fjernarkivet på Skovvangskolen. Det drejer sig om Lillerøds kommunearkiv samt næsten alle bevarede protokoller fra de to andre gamle

kommuner, Blovstrød og Lyngeløse.

Efter flytningen skal arkivalierne registreres og opstilles sammen det øvrige kommunale materiale vi allerede har på Lokalhistorisk Arkiv.

Til sidst skal der udarbejdes en registratur, så man kan danne sig et samlet overblik over, hvad der er bevaret fra de tre gamle kommuner.

BS

Lokalhistorisk Arkiv på Frederiksborgvej 59, Lillerød har åbent hver TIRSDAG kl. 9-13 samt første ONSDAG og TORSDAG i måneden kl. 19.30-22.00 - dog kun efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm formiddage man-tors. på arkivets tlf. : 42 27 08 91

Henvendelse kan også ske til :

Ole Høegh Post (formand) tlf. : 42 27 53 26
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød

Karen Andersen (sekretær) tlf. : 42 27 51 73
Cedervangen 32, Lillerød, 3450 Allerød

Nøglehullet er medlemsblad for Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød Kommune. Dette nr. er redigeret af Birthe Skovholm og Ole Høegh Post. Trykt af Preben Jensen i 350 eks.. SEPT. 1993

ISSN 0905-4146